

Csonka lábú óriásmedve

Semmi sem új a nap alatt, mondták a régi rómaiak. Még a határok átjárhatóságának a gondolata sem új keletű fogalom. Az alábbiakban erre két példával is szolgálok.

Gyermekkoromban, Nagyszébenben, egy Pinteá nevé kocsmáros – aki nagy vadász hírében állott – mesélte édesapámnak, hogy apja s több falutársa – mind juhos nagygazdák – a közeli Resinár, Szelistye és Poplaka községekből rendszeresen legeltették juhaikat a Krím-félsziget gazdag, füves pusztáin. A juhosgazdák, monytoraik (segítőik) kíséretében, alig száz darabbal indultak el Nagyszében mellől, s háromévi barangolás után mindegyikük ezer vagy talán annál is több juhval tért haza – a szaporulatot megtartva –, kétszer vándorolva át Románia területén is. S mindezt útlevél nélkül, egyszerű községházi papírral!

Ugyanígy tett a „havasok hőse”, Maderspach Viktor is. Sítalpakon, kedvenc Györgye vadóre kíséretében, vagy egyedül, medve után kutatva, még a legzordabb januárban-februárban is járta a Retyezát, Páreng, Godján és Vulkány bérceit, völgyeit, a Lapusnyik mellékét, a csodás, de befagyott tengerszemek, a Bukura, Zánoga, Peleága vidékét. A viharos, hófúvásos, zord téli idő nem tántorította el a hosszú túráktól, ha medvekeresésről volt szó; sőt a téli, havas Retyezát s környéke mintha még hosszabb cserkelésre bátorította volna. Gyakran egyhetes túrákon ismerkedett e kétezer métert meghaladó téli hegyekkel, amelyek különös vadászélményeket tartogattak számára. Az akkori magyar-román országhatár nem jelentett akadályt számára. Így történhetett meg,

hogy egy késő őszi „útja” alkalmával, másik vadóréval, Gligorral, át-hágva a Kis-Retyezát karsztos bérceit, majd a 2229 m magas Godján vidékét – ez is medvés, zergés bölcső –, egy szép, napos reggelen az olténiai Bánság egyik kisvárosának, Tirgu Zsiunak, Zsilvásárnak apró, horganyozott bádofedelű házait látogatta meg, természetesen útlevél nélkül! Ez nem volt baj – akkor még emberségesek voltak az emberek, a határcepmpeszt hamar lefűlelték. Viktor bátyánk fogta magát, betért a közeli Tismána kalugyer kolostorba. Az élelme teljesen elfogyott, de nem kellett kérjen. A kolostor főnöke, a „sztárec” (szláv szó, öreget jelent), a fehér szakállú Epaminonda jól megvendégelte, felpakolta a „magyar grófort”, mert mindenkor bőkezűsége okán ennek vélte. Kapott is a különös vadásztól egy 10 forintos körmői aranyat – már volt neki ebből néhány eldugva –, s a barátság mindennél fontosabb volt. Útlevélre sem a kolostorfőnök, sem Maderspach nem gondolt – valószínűleg ilyen irata egyiküknek sem volt...

E retyezáti-godjáni-párengi vidéken s az észak-olténiai tájakon – zerge- és medvenézőben – sokszor megfordult Maderspach Viktor, vadórei s az olasz erdőmunkások, Eugenio, Beppo és Mazeppa kíséretében. Én is megfordultam ott, nem is egyszer! Egy alkalommal különös küldetésben és még különösebb esemény tanújaként: a Tirgu-Zsiu-i Vadászegyletből telefonáltak, jöjjenek, mert a Tismána kolostorhoz közeli Klosány község hatalmas szilvásában medvét fogtak. Acél hurokkal! Rögtön Maderspachra gondoltam – ő járt

többször e területen –, s nem kellett biztatni az indulásra, fényképezőgépekkel felszerelve. Maderspach nyomdokain mindig megtisztelő a vadnézés, még ha évtizedek teltek is el közben, s nyomait – ok nélkül – befűjta a hó...

A klosányi oltyán atyafiak, mind térsz-tagok, nem túrhették a minden ősze, menetrendszerűen megismétlődő medvevárásdalkodást. Hiába tüzeltek éjjelente, hiába csángattak, verték-ütötték a vassíneket, vasedényeket, de még a borjú nagyságú kutya mérgecsaholása sem segített: a medvék, feltehetően többen, éjjelente szorgalmasan dézsmálták a hatalmas szilvást, amely talán egyetlen megbízható pénzforrása volt a térsznek, s a cujka (szilvapálinka) pedig biztos gyógyszernek számított meghűlés, szegénység és búbánat ellen. S most éppen a cujkaforrást dézsmálták a tányértalpasok – románul: az urszuk –, Klosány község bánátára és bosszúságára. Mert nagyon nagy volt a bosszúság: a macskós szilvaszedés közben még a főágakat is letördelték, szinte minden szilvafán! Felmásztak a fára, az ág letörött a súlyuk alatt, a medvék a földre huppantak, s így már gyerekjáték volt a lakmározás. Megközelíteni, elijeszteni őket a szilvából senkinek se volt kurázsija, s a Tirgu Zsiu-i megyei vadászegyesület pedig az újját se mozdította. Minek is? A medve elűzése, esetleges meglövése csak bajt hozna a fejükre; hiszen a „seful máre”, a nagy főnök (N. C.) megtiltotta, talán örökre, a medveadászatot!...

Így nem csoda, ha a klosányiak különös cselhez folyamodtak: a közeli olajkutaktól acélkábeleket szereztek, azokból négy szilvafára hurkot szereltek, s éjjel többet nem gyújtottak tüzet, nem doboltak, és nem verték ijesztően a vasat. Várták a medvéket! Jöttek is a harmadik éjjel: éppen péntek volt, a mindenkor böjt napja. Morgás, futkározás tompa zaja, ágak recsenése jelezte, megjötték a tányértalpasok, a szent állatok, az urszuk. Többen is voltak! A leselkedés csendjébe vinnyogás, majd eget verő medveordítás hasított, amelybe medvevisítás, medvebögés és más egyéb vegyült, ami kibíratatlannak tűnt a jó oltyánoknak. A gyümölcsös brigadéros és még két őrzőtársa szeme előtt szaladt az erdő felé egy nagy bundás anya, két másfél-kétéves bocsával, majd megint egy kétmázsásféle medve. Lóhalálában futottak halálfélelmükben. De a medveordítás folytatódott: az egyik, mázsá körül,

fehér sálas, fekete bundás fennakadt az acélhurokban. Ösztönyszerűleg, embertől való félelmében igyekezett kiszabadítani a hurokból hátsó bal lábát. Hasztalan! A hurok mind jobban rászorult a lábára, s a medve talán már látta a halálát is!

Jöttek serényen a faluvégi házakból az atyafiak: ki vasvillával, egyenesbe állított kaszával, ki fejszével és minden elképzelhető medveölő szerszámmal! Szúrták, döfték, ütötték a bőgő medvét. Minden bűnét ráolvasták – még a tavalyi szilvafatöréseket is, amit valószínűleg nem is ő követett el. Ekkor érkezett meg az, aki véget vetett az öldöklésben torkolló szadizmusnak. Nehéz volt meggyőzőm az atyafiakat: hagyjanak fel a medveszurkálással, állatkínzással. A rendőr, erdész és néhány bátrabb atyafi segedelmével letörjük az ágat, s akkor a maci majd kiszabadul. Garantáltam, hogy a medve majd „elmondja” a többieknek a megessett szörnységét, s többet nem lesz a szilvásban medvekár...

És erre mit ad a Jóisten? Mindannyiunk örömére! A sok medvehimbálózástól letörött a vastag ág, a bundás a földre huppant, majd eszeveszett futásba kezdett, rohant a közeli tölgyes erdő felé, amelynek szélén szelid gesztenye-csoport díszelgett. Mindannyiunk örömére megoldódott a medveügy: nem kellett meglőni, nem lett belőle jegyzőkönyv, hatósági ügy! A vesztes én voltam: a látvány, a hirtelen, előre nem látott ágtörés és az elrohanó medve látványa elfeledtette velem „betöltött” fényképezőgépeimet. Nem sikerült egyetlen fotót sem készítenem, pedig elrettentő felvételeket akartam készíteni és közölni a vadászlapban a tiltott hurkolásról.

A medve nyomát a tél havában, majd tavasszal az erdei sárban, újabb hírek követték. Csonka lábú medve nyomait látták itt is, ott is: hóban, sárban, más egybeült! A medve bal hátsó lába feje valóban hiányzott – csak a csonk nyoma látszott. A „csonka lábú Martint” is a Godján lábánál látták, nagyvadas vegyes hajtások alkalmával. Vadászok, erdészek tanúsították: a szilvásban hurkolt, csonka lábú medvét láttak, többször is...

A Klosányban történt medvekínzás után következő negyedik ősze egy belga vadászvendég érkezett a Retyezát vidékére. Gumigyárosnak mondta magát, fontos személyiség látszatát keltette. „Afrrikában, Alaszakában is vadásztam – mondta – grizzlit igen, barna

medvét még nem lőttem, az idő pénz, időm kevés van – pénzem viszont annyi, hogy egy 400 C. I. C.-pontos medvét akarok lőni, de ha lehet, már holnap! Első osztályú elszállásolást és kosztot, csakis a legjobb vörös bort és tolmácsot kérek”. Hasonló külföldi vadászt még nem láttak a Retyezátban, ahol mindenki szívesen tölt akár hosszú napokat is a 21 hegycsúcs – mind kétezer méteren felüliek – s a közel 70, jégkorszakbeli tengerszem meg a rododendronok és enciánok csodás birodalmában. Ide, a „jeles” belga vadász társaságába cseppentem bele, természetesen nagyszerű, helybéli vadászok, vadór és kísérő társaságában. Csodás élmény volt a társaság – még a belga is –, de annál meglepőbb a finálé...

A lesháznál az első este „megnézte”, a másodikon pedig már meg is lőtte medvét a belga: gyönyörű, jó aranyérmes, fehér sálás, fekete bundás feküdt a terítéken – 410 C. I. C.-pontos. A hátsó lába feje hiányzott! Csonka lábú volt: ő volt a klosányiak szilvását dézsmáló, a meghurkolt, majd megszőkött „csonka lábú Martin”, ahogy a falubeliek s az ottani vadászok elnevezték. Az oltyán Bánságból, Tîrgu Zsiu, Klosány vidékéről a hatalmas Godján hegytömbjén, majd a paltina és Buta-havasokba vetődött, sorra járva Árkán-tetejét, a legelőket. Az embert, a hurkot vető klosányiakat megbosszulandó, lehet, hogy több juhnyájban és havasi tehéncordában is kárt tett. A tetteit mindenütt csak csonka lábúként emlegették, három ép és egy hátsó, bal csonka lábnyoma okán. Két mázsát nyomott, kutyákat is széttepett már, mondták a havasok nyári pásztorai. Erősnak, hatalmasnak vélték mindannyian – igaz, őt senki se látta élve. Csak a vadászlelaháznál, a fejét egy szikladarabara helyezve feküdt a hasán, a csonka lábán fenyőágakkal, hogy ne látsszon a fényképen s a belga kameráján a sok eseményt megért, sok havast megmászott csonka hátsó, bal lába.

Megsajnáltam Martint, azaz Mártont. A hatalmas Godjánt és a maderspachos Retyezátot is meg kellett másznia, hogy a szilvásbéli acélhurok szörnyűségének emléktől megszabadulhasson! Azóta egy brüsszeli vadászszoba falát díszíti, zöld posztóra montírozva, amely a Retyezát ősfenyveseinek színére emlékezteti. A belga ma is úgy tudja, az ő harmadik találatát „vitte el” a medve lábfejét.

Kászoni Zoltán

A szerző felvétele